

Megszületett a nemzeti alaptanterv

Többéves vita után két jelentős lépés történt a hazai oktatásügyben: végre megszületett a nemzeti alaptanterv (NAT), módosították az 1993-as közoktatási törvényt. Ez a törvény megerősíti a 8 osztályos általános iskolai és a 4 osztályos középiskolai rendszert, amely jelenleg is uralkodó a magyar oktatásügyben. De lehetőséget ad a különböző más iskolatípusok létrehozására, fenntartására, így a 8 vagy 6 osztályos gimnáziumokra és így tovább. Most már a „törvény” NAT is rögzíti, hogy a magyarországi közoktatás 12 (13) iskolai évfolyamán belül a tankötelezettség tíz évfolyamára állapítja meg az anyagot, a közös követelményeket, a minden iskolatípus számára kötelezőt.

Mivel az évek alatt a NAT változataival kapcsolatban szóban és írásban felvettem néhány problémát, engedjék meg nekem most ugyanezt.

A TOVÁBBTANULÁS

A NAT 1. fejezete kimondja, hogy az egységes követelmények úgy vannak megállapítva, hogy azok teljesítéséhez a törvényes órakeret 70–50 százaléka elegendő legyen, ezzel lehetővé válik kiegészítő tartalmak és követelmények meghatározása. Ezt úgy kell érteni, hogy lesz iskola, hol a tanítási anyagnak csak a felét teszik ki a NAT-ban szereplők, a másik felét a helyben dolgozó pedagógusok határozzák meg. Lesz iskola, ahol csak 30%-nyi kiegészítő anyaggal dolgoznak. De előfordulhat olyan is, ahol a teljes törvényes órakeret rámege a kötelezők feldolgozására. Kétségtelen, hogy így a pedagógusok alkotómunkája szinte határtalan lehet, s értékesnek tűnik az a sokszínűség is, mely így alakul ki majd az iskolákban. Egyetlen, nem is aprócska kérdés: Mi lesz így a gyermekekkel, akik jelentősen eltérő tananyaggal, követelményekkel működő iskolákba kerülnek? Hogyan alakul sokuk esetében – most ne utaljunk rá, elsősorban kikre kell itt gondolnunk – a továbbtanulás, az ehhez a joghoz szükséges esélyegyenlőség már a középiskolába, de különösen az egyetemre jutás esetében? A hivatalos válasz a NAT-ban, hogy ezt „megoldja az alapműveltségi záróvizsga”, amelyet 16 éves korban, a 10 évfolyam elvégzése után tesznek. Mert erre a vizsgára készíti fel az iskola a tanulót, a kétéves fejlesztési ciklusok végén teljesítendő részletes követelmények „bevasalásával”.

A TANTERVKÉSZÍTÉS

A NAT-ban több helyen leírtak alapján a másik jelentős változás: az iskola önálló a tantervkészítésben. Idézzük: „A NAT nemcsak megengedi a különböző tantervi változatok, tankönyvek és más taneszközök készítését, illetve az iskolai pedagógiai programok és a helyi tantervek készítését, hanem ezeket a tartalmi szabályozás elengedhetetlen részeként kezeli.” Vagyis ott helyben döntenek el majd a programot, a tantervet, s határozzák meg, hogy milyen tantárgyakat tanítanak, heti hány órában, melyik tantárgyat melyik osztályban – akár hagyományos, akár új tantárgyi együttesben. Döntenek módszerekről, haladási sebességről, no meg a kiegészítő tananyagokról, szóval sok-sok mindenről.

Óriási előrelépés ez valóban a régi, a hagyományos pedagógiai gondolkodásmód megszűntetése, az alkotómunkára az eddigieknél sokkal tágabb lehetőségek megvalósítása terén. Két kérdésünk változatlanul van. Az egyik: Felkészültek-e erre az irdatlanul nehéz és szép alkotómunkára a pedagógusok, és milyen mértékben? A végleges NAT a következő megoldást javasolja ebben

a vonatkozásban: A helyi tantervet az iskolák pedagógusai a NAT-on alapuló kész tantervek, tantárgy programok átvétele, adaptálása útján vagy önállóan állítják össze.

Sokszínű lehet tehát e téren is az iskola világa, gondoljunk csak egy fővárosi, nagyvárosi vagy kis községben dolgozó tantestületre, ezek produktumaira!

Másik kérdésünk a nehezebb, és a gyermekek érdekében fogalmazódott. Ebből az ezerszínű iskolai világból hogyan alakul majd a továbbtanulás sorsa, útja a középiskolákba, de még inkább az egyetemekre, főiskolákra. Hiszen nemcsak a tanított tananyag mennyisége, de a feldolgozás, értékelés, fejlesztés módszerei, az ezeket alkalmazó pedagógusszemélyiségek hatásai mind-mind jelentősek. A sokat emlegetett átjárhatóság, átlépés egyik iskolából a másikba, de különösen más iskolatípusba, hogyan lesz ezek után? S itt nem a jogi lehetőségre gondolunk, hanem a valóságos felkészítésre, a tanulók esélyegyenlőségére.

A legtöbbet vitatott probléma volt: a NAT rendszere és a jelen magyar iskolaszervezet viszonya. A NAT készítői mindig hangsúlyozták, hogy a NAT a tartalmat szabályozza, hogy mit kell tanítani, melyek azok a minden iskolatípusban támasztandó követelmények, s milyen vizsga zárja a kötelező iskoláztatást 16 éves korban. Most már a módosított közoktatási törvény is rögzíti, és a NAT is hangsúlyozza a 8 osztályos általános iskola és a 4 osztályos középiskola meglétét, további fennmaradását. S azt, hogy a kétévenként megállapított követelményrendszerével alkalmazódik a jelen iskolarendszeréhez.

Mások az ún. alapműveltségi vizsga és az érettségi vizsga viszonyát, e probléma megoldatlanságát emelik ki.

MÉG KÉT KÉRDÉS

Az egyik: Mi lesz azokkal a tanulókkal, akik a 8 általános elvégzése után nem kerülnek be egyetlen középiskolába vagy szakmunkásképzőbe sem? Ők hol és hogyan tesznek eleget a 16 éves korukig tartó tankötelezettségüknek? Hol, hogyan teszik le az ún. alapműveltségi vizsgát?

A másik kérdés: Mi lesz egyes 8 osztályos általános iskolákkal? Ha tőlük a 4. osztály elvégzése után elviszik a diákok egy részét a 8 osztályos gimnáziumok, vagy a 6. osztály elvégzése után a 6 osztályos középiskolák (gimnázium, szakközépiskola)? Hányan és kik maradnak így az általános iskolákban? Úgy véljük, ez nem szóbeli kérdés csupán.

Mindezeket a kérdéseket, problémákat nem a kívülről nézőpontját vallva tettük fel, fogalmaztuk meg – és nem is első ízben. Hanem az „érted haragszom, nem ellened” elv szellemében, a többet akarás, a jobbítás szándékával. Persze könnyebb lenne csak örvendezni, hogy végre van egy jobbitott közoktatási törvényünk, hogy végre megszületett a NAT, fel hát munkára, barátaim, most már végezzük nyugodtan a dolgunkat, használjuk ki a 3 éves felkészülési időt, amit kaptunk a NAT-ban megfogalmazott korszakos jelentőségű célok és feladatok kimunkálására.

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA
Kölcsy Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
Debrecen

Az egészségvédelemre nevelés az iskolában

Az egészségvédelemre nevelésnek a megelőzésre törekvő fontossága mellett mindenekelőtt két érvet lehet felhozunk. Egyrészt: Járvány- és kórtani vizsgálatok az utóbbi évtizedekben megmutatták, hogy az ún. civilizációs betegségek keletkezéséért (pl.: szív- és érrendszeri megb-